

Resclosa i canal de la fàbrica de Vilafruns

Balsareny

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector sud del terme municipal. Vilafruns
Emplaçament	Carretera de servei lateral de l'Eix del Llobregat (C-16z), al km. 67, camí direcció SE 100 m i trencall a l'esquerra.
Alçada:	286

Coordenades:

Latitud:	41.85197
Longitud:	1.87498
UTM Est (X):	406612
UTM Nord (Y):	4633953

Classificació

Número de fitxa	08018 - 298
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	IPA 16272 (fitxa genèrica Fàbrica de Vilafruns)
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Informació cadastral no disponible
Fitxes associades:	

Descripció

Resclosa i canal de l'antiga fàbrica tèxtil de Vilafruns que proporcionava la força motriu a aquesta indústria i que avui continua funcionant com una petita central hidroelèctrica. La resclosa es troba situada al Llobregat, uns 1.200 metres aigües amunt de la fàbrica, en un punt on el riu s'eixampla. És una resclosa de forma el·líptica, actualment revestida de formigó. Al punt de captació s'aixeca una petita caseta, amb la base de pedra i reformada a la part superior. Al costat de la resclosa s'hi ha adaptat una rampa de formes sinuoses que permet als peixos remuntar el riu.

El canal comença en un primer tram actualment soterrat d'uns 300 m. Més endavant surt a la superfície amb una amplada considerable, en un punt on trobem diferents bagants. Continua mitjançant un traçat paral·lel al Llobregat per la riba de ponent, i és travessat per diversos pontarrons de formigó. Uns 150 metres a l'oest hi passa la Séquia de Manresa, de manera que en aquest tram el canal de la fàbrica esdevé com una segona séquia en paral·lel. Finalment, el canal arriba a la zona de Vilafruns, on passa novament soterrat per la gran àrea industrial de la fàbrica Gates, i surt a la llum uns metres abans d'entrar a l'antiga fàbrica de Vilafruns, per sota de l'edifici on hi havien els habitatges de la fàbrica.

Història

L'any 1851 es va vendre el mas Vilafruns a diversos propietaris de Sallent, Barcelona i Castellar. Els compradors van demanar la concessió d'aigua del riu Llobregat, que els hi fou concedida el mateix 1851, per tal d'aixecar una fàbrica al costat de la masia. En realitat, però, dels tres compradors només Ramon Valls estava interessat en la fàbrica, i els anys següents la va edificar. Per fer-ho va comptar amb préstecs de propietaris i vídues diversos, tant de Sallent i Manresa com de Barcelona.

La família Valls era de Sallent. Els seus antecessors havien estat moliners i paraires, i progressivament s'anaren introduint en els negocis relacionats amb el tèxtil i d'altres. El 1856 Ramon Valls va cedir una tercera part de la fàbrica als seus germans Josep i Esteve. Entre els tres van formar la societat Valls Hnos. per explotar la fàbrica de filats i teixits de Vilafruns. Josep era advocat a Barcelona, Ramon s'havia de cuidar de la fàbrica i Esteve de la venda de teixits des de Barcelona.

Després de la mort de Ramon es va crear una nova societat el 1860: Vall Hnos i Cia. Hi entrava com a soci comanditari Nadal i Ribó per tal d'aportar liquiditat i ajudar en la comercialització dels productes. El director fou el mateix Esteve Valls. El 1872 aquesta societat es va dissoldre i Esteve va arrendar la fàbrica, i el 1877 la tornava a arrendar, en aquest cas a Agustí Coma Barbra, fabricant de Barcelona. Esteve Valls, fill cabaler de Sebastià Valls, fou el membre més actiu de la família en les activitats industrials. L'impuls de la fàbrica de Vilafruns significava fer un salt cap a una fàbrica més moderna, i en els anys successius Esteve es centraria en el projecte de la colònia Palà, al riu Cardener, fins que el 1903 acabaria fundant la seva pròpia colònia, Palà Nou, amb la qual cosa entrava a formar part del club dels grans industrials (Ferrer, 2011: 394).

A principis de segle XX la fàbrica de Vilafruns, com també la del Molí, va patir un incendi. El 1914 va ser embargada i el 1921 fou venuda a Ricard Viñas Coma, que ja havia comprat també la veïna fàbrica del

Molí. L'interior de l'edifici es va refer gairebé de nou i s'hi van posar telers moderns. Segons recorda Francesc Soler (1989: 56), hi van portar telers suïssos automàtics de la casa Ruti, que aleshores eren una novetat. L'any 1925 la fàbrica tornava a treballar. Aleshores es van fer créixer els pisos per a treballadors, que abans només tenien planta baixa, es va construir el gran local al cap de la fàbrica com a manyaneria i altres serveis. També es va aconseguir la creació d'un baixador del tren dels ferrocarrils catalans de la línia de Manresa a Berga coneguda com el Carrilet. En realitat Ricard Viñas tenia la intenció de crear una petita colònia industrial, que havia de tenir diferents conjunts d'habitatges i que s'havia de conèixer amb el nom de Santa Cecília, per la capella dedicada a aquesta santa que estava situada molt a prop. Per això va fer col·locar una estàtua de Santa Cecília a l'indret on projectava construir una nova capella. En aquest moment també es va construir una reclosa i canal nous. La reclosa antiga, que encara es conserva parcialment, era situada només 300 metres aigües amunt i tenia poc salt, de manera que generava pocs cavalls de força (Soler, 1989: 16). La reclosa actual, en canvi, té una llargada d'uns 1.200 metres.

Després dels anys d'expansió que van seguir la postguerra la fàbrica va acusar els efectes de la crisi del tèxtil. Era l'època en què s'introduïen les fibres sintètiques i, segons recorda Francesc Soler (1989: 57), a Vilaforns van voler continuar amb el cotó, tot i que es feien manipulacions de la matèria primera que donaven com a resultat un fil defectuós i que es trencava. Tot plegat va contribuir a que l'empresa fes fallida i acabés tancant l'any 1966. El 1972 la fàbrica va tornar a entrar en funcionament sota un altre nom comercial, però amb un nombre de treballadors més reduït. L'última empresa titular va ser Aspeados y bobinados SA (ASBOSA).

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 19, 107.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 115.

FERRER, Llorenç; PIÑERO, Jordi; SERRA, Rosa (1997). *El Llobregat, nervi de Catalunya*. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 85.

FERRER ALÒS, Llorenç (2011). *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*. Barcelona, Fundació Noguera (Estudis, 58); Pagès Editors, Lleida, p. 394-398.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 144.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 99-100.

SOLER CASTELLA, Francesc (1989-91). "Les fàbriques", *Pàgines viscudes*. Cercle Cultural de Balsareny; Ajuntament de Balsareny, volum 1: p. 56-57, volum 2: p. 16-17.

